

Fördelning av medel till Skapande skola, läsåret 2015/2016

Kulturrådet fördelar 178,7 miljoner kronor för Skapande skola-insatser till 402 skolhuvudmän. I år omfattar ansökningarna över 825 000 elever. Det innebär att fler elever får del av pengarna men att bidragsbeloppet i genomsnitt per elev sjunker.

Bidragsfördelningen i siffror

Skapande skola-bidraget söktes i år av 266 kommuner, dvs. 92 procent av kommunerna, varav ett antal inkluderar även statliga sameskolor och/eller fristående skolor på sin hemort. Två kommuner söker bidrag via sina kommundelar med skolhuvudmannansvar. 128 fristående skolor sökte i år Skapande skola-bidrag och sammantaget omfattas 825 500 elever av insatserna.

Ansökningstrycket för Skapande skola fortsätter att öka. I fjol sökte 258 kommuner och 103 fristående skolor och ansökningarna gällde 774 000 elever. Trenden att fler skolor och fler elever omfattas för varje ansökningsomgång fortsätter.

Ansökningarna blir också bättre för varje år. Det visar sig i att av 403 inkomna ansökningar kunde 402 beviljas bidrag. En ansökan avsågs då insatserna inte överensstämde med Skapande skolas syfte.

lakttagelser i årets bidragsomgång

Bättre strukturer

Kulturrådet kan konstatera att strukturen för samarbete mellan skola och kulturliv blir bättre. De flesta skolhuvudmän har nu upparbetade kontakter in i kulturlivet, dels genom länets kulturkonsulenter och dels med institutioner och fria grupper. Att delta i utbudsdagar eller nätverk där frågor om kultur i skolan tas upp är vanligt.

Samtidigt är det viktigt att informations- och kunskapsutbytet kring kultur och skola fortsätter att utvecklas på nationell, regional och lokal nivå.

Även strukturen för hur skolhuvudmannen engagerar och tar till vara på de enskilda skolornas, och elevernas, synpunkter och önskemål blir bättre. Många har hittat fungerande arbetssätt men förbättringar avseende i första hand elevdelaktigheten kan fortfarande göras.

Elevinflytande

Skolhuvudmännen arbetar på olika sätt med att stärka elevinflytandet inom Skapande skola. En tendens är att mer av resurserna destinerar direkt till skolorna för att de själva ska kunna välja kulturaktiviteter, i stället för att man erbjuder centralt bestämda insatser. Fördelen är att delaktigheten bland elever och lärare ökar och blir konkret. Nackdelen är att skolhuvudmannen får sämre kontroll över både professionalitet och budget, vilket kan leda till att bidragsmedel inte utnyttjas till fullo eller på felaktigt sätt och därmed måste återbetalas. Viktigt är också att eleverna inte ska behöva ta ansvar för att känna till Kulturrådets kriterier eller det samlade kulturutbudet.

Elevinflytande kan i stället tillämpas på andra sätt, t ex genom särskilda kanaler för diskussioner om kultur tillsammans med vuxna kulturombud, vilket förekommer i alltför många skolor. Det grundläggande är att elever blir lyssnade på inför planering och genomförande, och naturligtvis att ta del av deras erfarenheter efter kulturinsatserna och beakta dem inför fortsatt arbete. Kulturrådet kommer innan sommaren att lägga ut exempel på myndighetens hemsida från skolor som arbetat med elevdelaktighet och -inflytande på olika sätt.

Tillgång till kultur i hela landet?

Tillgången till konst och kultur för barn och unga i hela landet är inte självklar. De allra flesta skolhuvudmän anger att eleverna ska få ta del av kulturupplevelser inom skolans befintliga verksamhet. En vanlig uppgift är en gång per skolår. Ibland är det formaliserat i en kulturgaranti, ibland inte, men gäller ändå som en ambition. I några fall kan man utläsa att skolan knappt arbetar med konst och kultur i sin ordinarie verksamhet utanför de lagstadgade estetiska ämnena. Skapande skola ska inte ersätta befintliga kulturinsatser eller bekosta insatser som kan anses höra till skolans ordinarie uppdrag. Det är dock näst intill omöjligt att bedöma vad som bör ingå i skolans ordinarie uppdrag då detta inte finns definierat.

En iakttagelse i årets ansökningsomgång är att alla, förutom i de största städerna i landet, har långt till kulturen. På mindre orter saknas ett brett utbud av olika kulturyttringar, professionella scen- eller andra konstnärer

eller lämpliga lokaler för större utställningar eller föreställningar. Avstånden är långa, särskilt i norrlandslänen, men även i övriga delar av landet där det finns glesbygd. Små kommuner har ofta ingen egen lokaltrafik och eleverna är beroende av skolskjuts och sedan inhyrda bussar för att ta sig till en större stad för ex. en teaterföreställning. Kostnaden för bussar kan därmed bli större än kostnaden för den kulturella insatsen. En stor del av Skapande skola-bidraget går därmed till transportkostnader. Här skulle regionerna kunna stötta sina kommuner i högre utsträckning genom bidrag till reskostnader för skoleleverna.

Förutom att kostnaderna för resor blir höga kan tiden det tar från en glesbygdsskola till en större stad, med restid och besök på en kulturinstitution, bli orimligt lång för ett yngre barn. Detta leder till att skolorna ofta använder sig av den kulturmiljö som finns närmast till hands. Det kan vara det lokala kulturarvet som utflyktsmål eller musik/kulturskolans pedagoger. När Skapande skola diskuteras bör man dock beakta att barns rätt till kultur även betyder rätt till starka konstnärliga upplevelser och att möta en mångfald av uttryck.

Några skolhuvudmän som beskriver sin kommun som glesbygd med hög arbetslöshet, låg socio-ekonomisk nivå och låg utbildningsgrad anger även att för deras elever är det viktigt att få möjlighet att möta professionell kultur på en större scen eftersom det kanske blir enda gången i elevernas liv, då varken familjen eller skolan annars har möjlighet till detta. Skapande skola får då en kompensatorisk uppgift där bidraget i vissa fall kompenserar för skolan som i sin tur kompenserar för elevens hemförhållanden.

Kultur och mångfald

Skolhuvudmän med en stor andel nyanlända elever som ännu inte kan svenska, har i många fall angett att kulturverksamhet är ett sätt att öppna för kommunikation. Kulturrådet delar denna uppfattning och har tagit detta i beaktande i bidragsfördelningen. Vi önskar att skolhuvudmännen prioriterar dessa elever när bidragsmedlen fördelas inom kommunen – liksom de elever som av andra anledningar har behov av stöd för att få sina kulturella behov tillgodosedda.

Kulturrådet noterar vidare att en del av skolhuvudmännen nämner att de har sett en ökad främlingsfientlighet i sina skolor till exempel efter att skolval har genomförts och att de planerar att använda kulturinsatser i skolan för att diskutera dessa tendenser. Vi delar denna oro och ser positivt på att

Skapande skola kan bidra till att frågor om allas lika värde och värdegrund diskuteras.

Det är en stor utmaning att fördela resurser så att intentionerna med skolans läroplan, FNs barnrättskonvention och de kulturpolitiska målen kommer lite närmare uppfyllelse. Kulturrådets Skapande skola-bidrag kan inte ensamt lösa den uppgiften, men väl vara en del i ett gemensamt ansvarstagande.